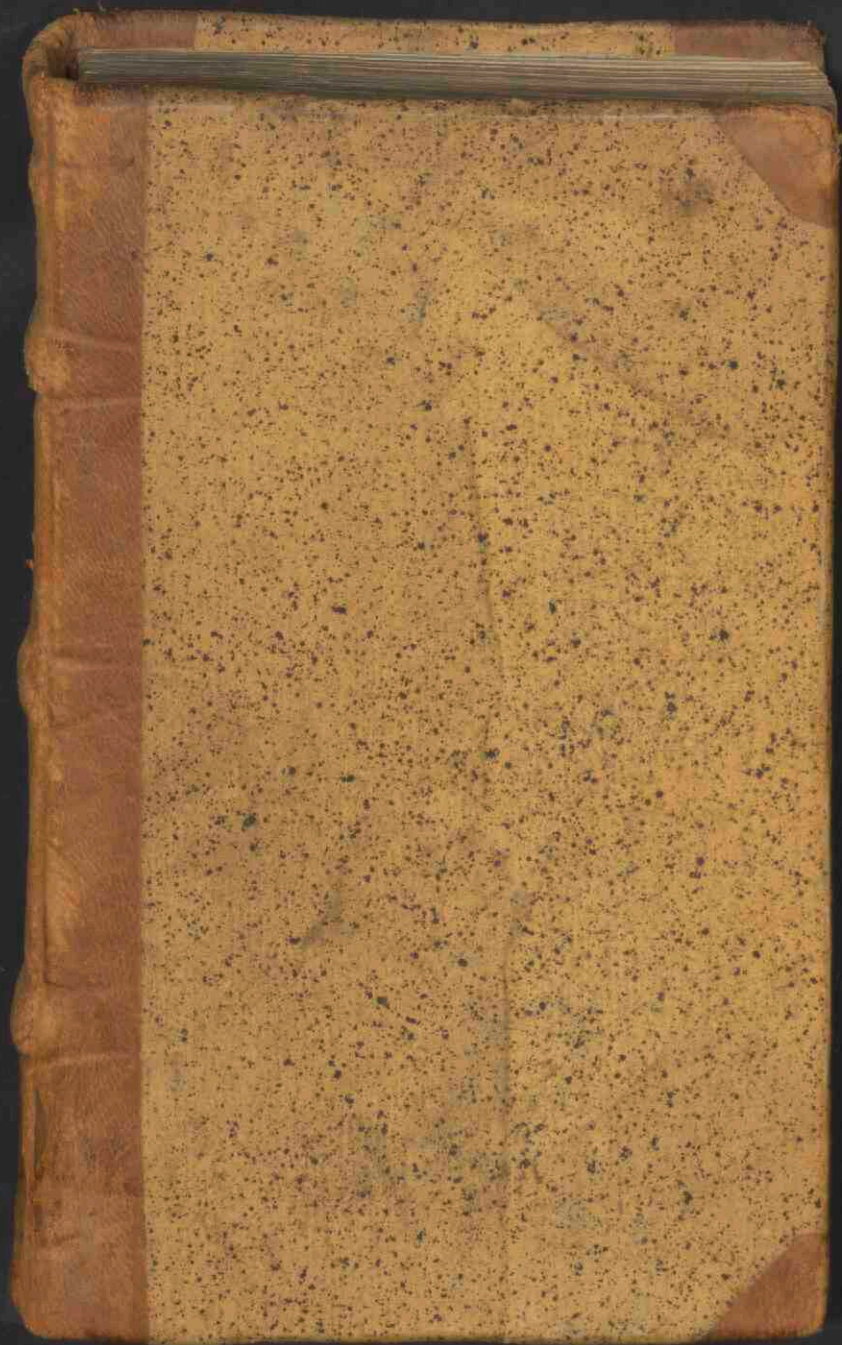

Methodus, quid in Euangelijs, quaerendum & expectandu[m] sit, docens,

<https://hdl.handle.net/1874/424056>

**Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell
Huybert van Buchell (1513-1599)**

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

**This book is part of the Van Buchell Collection
Huybert van Buchell (1513-1599)**

More information on this collection is available at:

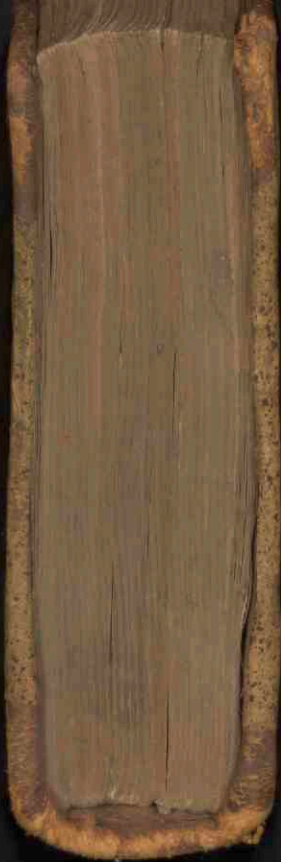
<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

E. oct.

442

442

Theologia

Octavo n°. 442.

N. 47. B.

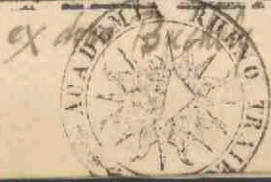
METHO

DVS, QVID IN EVAN
gelij querendum & expectandū
sit, docens, per. M. L. V. T. H.

Quid inter mundi & Christi iustitiam
interfit, per Phi. Melan. uernacula lingua
prius editū, nuper autem ab alio quo
dam latinitate donatum.

Eiusdem Epitome renouatæ Ecclesi
asticæ doctrinæ, ad ill. prin. Hess.

Epistola Ioannis Bugenhagij Pom.
ad Anglos.

METHODVS

DOCENS QUID IN EVANGELIJS
querendum, quidue exspectandum.

IRMA inoleuit consuetudo, Evangelia cum numerandi, tum appellandi, iuxta libros illos, Matth. Mar. Luca & Ioan. Unde dicunt, quatuor esse dixerat Evangelia,

quo simul accidit, ut quæ Petrus ac Paulus in suis Epistolis tradunt, plane ignorentur, habeanturq; uelut adiectitia quedam, ad Evangelia, doctrina, id quod etiam in quodam Hieronymi prologo legere est. Hac alia est multo peruersior consuetudo, qua omnes serè opinari solent,

tam Euangelicas illas historias, quàm Epistolas Aposto-
lorũ, non aliter accipiendas, quàm libros, quibus uiuen-
dileges, sunt digestæ, atq; opera Christi, in hoc dunta-
xat descripta putant, ut tanquam uitæ exempla, illa emu-
lemur. Quæ duæ opiniones, admodum prauæ, si quas
mentes occupauerint, fieri non potest, ut cum fructu ex-
pie, siue Euangelion, siue Epistola aliqua legatur, ma-
nẽntque huiuscemodi lectores, quod erant, nempe,
Ethnici.

Ea propter sciendum est, unum duntaxat esse Euan-
gelion, sed descriptũ, per multos Apostolos, ut quelibet
Pauli aut Petri Epistola: Acta quoque Lucæ, Euangelia
sunt, etiamsi, non omnia opera uerbãq; Christi recen-
seant, ac una altera, plus minũ, sic complectatur, nam nul-
la est, uel ex quattuor illis, grandioribus Euangelicis hi-
storijs, quæ omnia C H R I S T I, cum uerba
tum opera comprehendat: Neque enim opus est. Quip-
pe quòd Euangelion sermo sit, aut historia, de Christo,
ad quem modum inter homines uidemus usu uenire, ut
Regum ac Principum conscribantur dicta ac facta,
quæq; in uita sua sorte perpassi fuerint, quæ uarie
etiam describi possunt, uno breuiter illa perstringente,
altero explicante fusius. Eodem modo se habet, ac ita
quidem conuenit, Euangelion, aliud nihil est, quàm
historia ac narratio quedam de C H R I S T O,
quisnam is sit, quæ dixerit, gesserit, atque perpassus sit
explicans, quæ unus fuse, alter contracte, & unusquisq;

sua quadam ratione descripsit. In summa enim, ut quàm contractissime dicas: Euangelion est, Narratio de Christo, explicans ipsum esse filium Dei, pro nobis uero hominem factum: mortem oppetiisse, inde resurrexisse, ac demum dominum super uniuersa constitutum. Tantum ferè sibi Paulus in Epistolis suis describendum desumpsit, unde præteritis miraculis omnibus, atque conuersatione CHRISTI, quæ in quatuor illis Euangelij ad longum narrantur, ista edisserit, satis nihilominus atque abunde Euangelion complexus. Id pulchre ac luculenter uidere licet in salutatione Epistolæ quæ ad Rom. scripta est, in qua nimirum, & quid Euangelion sit edocet. Paulus, inquit, seruus IESV CHRISTI, uocatus Apostolus, legatus in Euangelion dei, quod antea per Prophetas suos, in scripturis promisit, de filio suo, qui ipsi ex semine Dauid natus est, secundum carnem, declaratus autem filius Dei, potens spiritu sanctificante, à resurrectione ex mortuis; is est IESVS CHRISTVS dominus noster.

Hic uides Euangelion historiam esse de Christo, filio dei, ac Dauidis, qui mortuus fuit, resurrexit, atq; dominus constitutus est. Hæc summa est Euangelij. Iam quæ admodum unus Christus est, ita unum duntaxat est Euangelion, neq; possunt esse plura. Deinde cum Paulus ac Petrus, unum Christum quoque doceant, ratione iam prædicta, nequeunt Epistolæ eorum aliud esse, quàm Euangelia.

Imò

Imò quandoquidem Prophetæ, Euangelion prædixerunt
et de Christo sunt uaticinati, id quod Paulus in præmis-
sis uerbis testatur, ac uulgo quoq; notū est, sunt et ipso-
rum scripta, ijs locis ubi de Christo loquuntur, pura pu-
ta Euangelia, non minus, quàm si Matthæus ea, aut Lu-
cas conscripsissent. Ita cum Isaias .53. uaticinatus est,
quemadmodum Christum mori pro nobis, nostraq; por-
tare peccata oportuerit, uerum ac manifestum Euange-
lion scripsit. Proinde omnib. hoc testor ac iuro, quicumq;
de Euangelij non hoc pacto senserit, eum nunquam in
scripturis, lucis aliquid atque ueræ intelligentiæ, conse-
quuturum.

Alterum est non minori diligentia cauendum, ne quis
sibi ex Christo Mosen aliquem faciat, qui aliud nihil præ-
stet, quàm quòd uiuendi rationem doceat, ac huius præ-
beat exempla, quo pacto Euangelion liber esset, leges re-
cte uiuendi duntaxat continens. Proinde Christum, eius
dicta, facta, et quæ passus est, bifariam excipienda sunt.
Primum, ut uice exempli proposita tibi agnoscas, quæ
imiteris, quemadmodum Petrus inquit: Christus passus
pro nobis est, relinquens nobis exemplum et c. 1. Pet. 2.
Sicut itaq; uides, quòd orat Christus, ieiunat, iuuat homi-
nes, et dilectione mirifica prosequitur, ita et tu facias
proximis tuis: Verum hoc minimum est in Euangelij,
quod spectes, neq; hinc posset Euangelion appellari. Ete-
nim Christus isto pacto, nõ plus tibi afferret, quàm qui
libet alius sanctus, quòd uita ipsius adhuc sibi relinquere

tur, neq; rediret ad te inde peculiaris aliqua commoditas.
Atq; ut semel dicam, qui de Christo non plus ex Euange-
lijs didicerint, hypocritæ facile euadent, Christiani uero
nequaquam. Alius multo hæc adyta penetres oportet,
quanquam sæculis aliquot, docendi hæc optima forma
fuerit, deniq; etiam admodū rara. Porrò caput & fun-
damentum Euangelij, si id rite accipias, est, ut priusquam
Christum uice exempli suscipias, agnoscas & amplecta-
ris eum uelut donum & munus eximium, quo deus te
donauerit, ut tuus iam sit, quantus est, ita ut cum legis uel
audis facere quicquam aut pati eum, nequaquam dubites,
illum eundem Christum, cum eo, quod uel patitur, uel fa-
cit, tuum esse, tibiq; uelut in peculium donatum, ut eo,
quod tam facit quam patitur, non secus fidere queas, ac
si ipse passus illud uel operatus esses, imò ac si tu ipse ille
Christus esses. Hoc demū est, Euangelion uere agnosce-
re, hæc est immensa illa dei bonitas, de qua nullus Pro-
pheta, nullus Apostolus, imò nemo Angelus quidem sa-
tis loqui unquam potuit, nullum cor satis, admirari &
assequi cogitando. Hic denique ingens ille ignis est di-
uinæ erga nos dilectionis, unde cor & conscientia ex-
hilarantur, securitatem ac pacem accipiunt.

Hoc demum prædicare, est fidem Christianam legiti-
me docere. Hinc quoque est, ut prædicatio huiusmodi
Euangelion appellata sit, quod latine perinde sonat,
atque leta, fausta, plenâque consolationis & securitatis
annunci-

annunciatio, cuius gratia, Apostoli, Germanice Die zuuelffbotten, id est, duodecim nuncij aut legati uocari solent.

His Isaias astipulatur. s. Puer, inquit, nobis natus est, filius nobis datus est. Si ergo est nobis datus, utiq; noster est, nosq; conuenit de eo, ut nostro praesumere. Et. Ro. 8. Quomodo non donasset nobis omnia, cum filio suo? Quando itaq; hoc pacto Christum suscipis, ut donum tibi donatum, neq; hic quicquam dubitas, Christianus es, atq; haec te fides liberat Peccato, morte & inferno, uictoremq; reddit omnium. O inenarrabilem dei bonitatem, de qua satis praedicare nemo potest, ter miserum uero orbem nostrum, in quo tot iam annis haec praedicatio audita nusquam fuit, quantumlibet Euangelion ubique iactauerint. Postquam uero Christum hoc pacto, ut caput & auctorem salutis tuae fueris amplexus, sequitur ilico, quod secundo loco, ex Euangelicis historijs descendum est, nempe, ut eum uitae tuae formandae archetypum tibi proponas, obsequijs proximorum ita consecraturus te, ut ille tuae se saluti operandae, consecrauit. Tum utraq; fides & dilectio, simul urgent atq; suis officijs sunt intentae, mandatum domini impletur, homo letus ac interritus est ad omnia, cum faciendae, tum ferendae. Proinde diligenter ubique in sacris, praesertim Apostolicis literis, haec duo iuxta expendas & pariter discas. C H R I S T V S, ut donum, pascit fidem tuam, redditq; Christianum.

Vt typus autem exercet tua opera, quæ ut Christianum te non reddunt, ita tamen à Christiano te proficiſcuntur.

Quantum iam donum intereſt & exemplum, tantum differt inter fidem & opera. Fides proprii nihil habet, ſed CHRISTI tantum uitam & opera. Opera quidem proprii nonnihil habent, quòd abs te proficiſcuntur, at, debent proximis donari & nequaquam propria manere.

Vides itaq; iam Euangelion proprie haud quaquam librum eſſe legum & mandatorum, ſed librum magis diuinarum promiſſionum, quibus nobis offert Deus, ac donat, quicquid boni & habet & facit, dum donat & exhibet nobis Chriſtum ſuum. Quòd uero CHRISTVS atq; Apoſtoli multa, quæ ad uitæ institutionem pertinent, docent, atq; legem ſubinde explicant, id accenſendum eſt, reliquis operibus ac beneficijs Chriſti, ut planè uera legis explicatio, rectaq; uitæ institutio, haud poſtremum beneficiorum eſt, quæ à Chriſto accepimus.

Hinc uidemus, quòd non acriter inſtat & urget, quem admodum Moſes facit in ſuo libro, & Legis propria natura eſt, uerum docet blande & ſuauius, quid faciendum, quid ue omittendum; quid male operantibus, quid que bene operantibus futurum ſit, urget aut compellit neminem. Imò docet tam blande ac leniter, ut magis inuitet, quam præcipiat. Nam doctrinam ſuam auſpiciens, ita loquitur: Beati pauperes ſpiritu:

Beati

Beati mites, &c. Ita Apostoli ferme his uerbis, dum do-
cent, utuntur: Hortamur, Oramus, Obscramus &c.
At Moses, inquit, præcipio ut hoc faciat is: mando ut illud
ne faciat is, iuxta minatur, ac terret horribilibus poenis,
& ultionibus. Ex hac itaque institutiuncula, si recte eam
tenueris, cum fructu poteris Euangelia cum legere,
tum audire.

Ergo ubi Euangelicum codicem aperueris, & inde
uel legeris ipse, uel ab alio audieris, Christum aliquò ue-
nisse, uel ipsi quenquam adductum, intelligere per id de-
bes, prædicationem Euangelicam, qua utiq; ipse ad te ue-
nit, & tu ipsi adduceres. Neq; enim prædicare Euan-
gelion, aliud est, quàm Christum ad nos uenire, nõsque
ipsi adducere. Vbi uero legis, uel audis, quæ operatur,
& ut iuuet eos, ad quos uenit, quiq; ipsi adducuntur, a-
gnosceres debes, fidem in te eadem operari, animæq; tuæ
idem beneficij aut remedij, offerre per Euangelion.
Si hic te contineas, & sustinueris, ab eodem & tibi be-
ne fieri, hoc est, si credis, quòd tibi æque in animo bene-
faciat & auxilietur, indubie id tibi contingit, atque iam
idem beneficij accepisti spiritualiter. Christus enim tu-
us est, & tibi dono datus, quicquid est, & facit. Mox ue-
ro operæ precium est, ut ex eodem tibi uitæ tuæ exem-
plum desumas, nempe, ut proximo tuo, similiter benefa-
cias & auxiliaris, eodem pacto illi consecratus, cum ut
donum, tum ut exemplum. Hæc & Isaias scripsit. 40.
Consolamini, inquit, consolamini popule meus, dicit do-

minus Deus uester: loquimini ad cor Hierusalē, et uocate eam: remissū est ei peccatum: finem habet iniquitas eius: duplicia bona accepit de manu Domini pro omnibus peccatis suis etc. Hæc duplicia bona, sunt duo illa, quæ in Christo diximus pensanda, donum et exemplum, quæ etiam figurata sūt p̄ duas illas portiones hæreditatis, quæ primo gēito debebātur ex Lege Mosi, ac p̄ multas alias figuras.

Non leue itaq; peccatum est, et dedecus sanè indignissimum, eò redactam rem nostram, qui Christiano nomine censetur, eoq; indiligentiæ in Euangelicis literis peruenisse, ut non modo passim eas ignoremus, uerum opus etiam habeamus, alijs præterea libris atque enarrationibus, quibus doceamur, quid in illis requirendum, quid q; inde expectandum: Cum Euangelicæ istæ historiæ, atq; Apostolorum Epistolæ, in hoc ipsum scriptæ sint, ut uice indicis essent, nōsque in scripturas Prophetarum atque Mosi inducerent, ubi ipsi legeremus atque aspiceremus, Christum pannis inuolutum, atque in præsepio collocatum, hoc est, in scriptis Propheticis reconditum, & tot ante sæculis prædictum. In his uersari omne studium nostrum debuerat, his iugilectione incumbendum, & uidentum erat, quid Christus est, ad quid datus, & promissus, quòque pacto uniuersæ scripturæ ipsum prædicent. id quod nimirum Dominus ipse quoque testatur, ioan. 5. Si Mosi crederetis, inquit, et mihi crederetis, nam de me ille scripsit. Item, Scrutamini scripturas, nam eæ sunt, quæ de me testantur. Idem & Paulus uoluit,

luit, cum Rom. ab initio Epistolæ in salutatione scribit
Euangelion antea à Deo per Prophetas promissum in
scripturis. Hinc est, quòd Euangelistæ atq; Apostoli sub
inde ad scripturam solent remittere, cum dicunt: ut scri-
ptum est, uel: hoc factum est, ut scriptura impleretur. Ea
dem causâ Theſſalonicenses mouit, ut cum Euāgelion om-
ni cum uoluptate audirent, die nocteq; nihilominus per-
scrutarentur scripturas, si ita se res haberet. Hinc & Pe-
trus non longe ab initio Epistolæ suæ: De hac uestra sa-
lute, uestigarunt Prophetæ, qui de ista in uos gratia uati-
cinati sunt, scrutantes, quod nam tempus designaret, qui
erat in eis spiritus Christi, ac ante testificabatur, tam de
passionib; quæ in Christo sunt, quàm de insequēte has glo-
ria: neq; enī sibiipsis ista, sed nob; administrarūt. Ea etiā
uob; nūc annūciata sunt p̄ eos, q̄ Euāgeliō uob; ī spiritu s̄c̄o
c̄lo, cælitus dato, prædicarūt, quæ āgeli quoq; cupiūt iu-
eri. His uerbis q̄d aliud sibi Petrus uoluit, quàm inducere
nos in scri:pturā: uelut si diceret: Prædicamus et aperimus
uobis scripturas per spiritū sanctum, ut ipsi legere eas, ui-
dereq; possuis, quæ continēt, ac de quo tēpore Prophetæ
scripserūt. Ad idem pertinet, & quod Act. 4. dixit: De his
diebus cūcti Prophetæ loquuti sunt à Samuele, quotquot
prophetarūt. Itcirco Lucas scribit, ult. Christū Apostolis
sensum aperuisse, ad intelligēdas scripturas. Vnde Serua-
tor 10. 10. se ostium uocat, per eum siq̄dem ingredi oportet,
eiq; qui per ipsum ingreditur, ostiarius, hoc est, spiri-
tus sanctus aperit, ut pascua, uerā nimirū salutē, inueniat.
Itaque,

Itaq; ut tãdem finiã ac semel dicã. Vero uerius est, Euãge-
licas literas ipsas, ïdices atq; explanatiões esse scripturã
rũ, quẽadmodũ eãdem, hoc pœmio, uelut methodo quadã
cupio ïllas ïtroducere pios Lectores, ac uice ïdicis fũgi.

Sed uide, ut belli, ac plus nimio delicati pueri sumus,
ne oporteret scripturis studio incũbere, indeq; Christum
discere, totum uetus Testamentũ p nihilo duximus, uelut
qd' suo pridem pfunctum munere, nulliusq; iam momẽti
existat, cũ soli scripturæ sacræ nomẽ competat. Et Euãge-
lion haud quaquã scriptura, sed uocalis debeat esse prædi-
catio, qua scripturæ cũ citarẽtur, tũ explicarentur, id qd'
Christus et apostoli fecerũt. Quæ etiã causã est, cur Chri-
stus nihil scripserit, sed ore dũtaxat docuerit, suãq; do-
ctrinã non scripturã, sed Euangelion, id est, faustũ nũciũ
et optatã prædicationẽ, appellauerit, quæ ore, nõ calamo
fieri debeat. Nos autem illa nihil pensi habẽtes, ex Euan-
gelicis literis librũ legũ ac doctrinã mandatorũ: ex Chri-
sto, Mosen: ex auxiliatore, doctorem duntaxat fecimus.

Quid non permitteret deus in populum tam stupidũ,
tanq; peruersũ? Num quis indignũ ducat passim, nos in
doctrinã Papæ atq; hominum mēdacia incidere, q̄ ipsius
scripturã tã opere negleximus, et loco sanctæ scripturæ,
mēdacijs fatui ac malitiosi ïpostoris Decretales legimus?
O utinam daret deus, ut et syncerũ Euãgelion cognosce-
retur, meusq; hic enarrãdi labor, usui esse mox desineret,
sic indubie esset futurum, ut scriptura sancta citra morã
emergeret, suoq; loco & precio haberetur.

FINIS.

Quid

QVID IN

TER MVNDI ET CHRI

sti iustitiam interfit. Phi.

Melanch.

Eminam scri-
pturae Iustitiam
commemorant;
diuinam & hu-
manam. Huma-
nam Paulus scri-
bens Colos̄. τὰ
σοιχία τοῦ
κόσμου appel-
lat, nempe, illas
mundi leges, de

externa continentia, honestate, modestia, moribus,
& consuetudinibus. Atq; hanc, ratio non solum assequi-
tur, uerum habet etiam sibi diuinitus insitam, perinde,
atque arbori insutum est, ut huiusmodi, aut aliusmodi
fructus, edat.

Hos

Hoc pacto, homini id iudicij innatum est, ut sentiat, neminem esse ledendum, publicam tranquillitatem tuendam, continenter uiuendum, & cum decoro, coram omnibus.

Tam late patet humana iustitia, quam de se ratio potest perspicere.

Atqui ratio, nihil certi, in ijs, quæ ad Deum pertinet, de se potest definire.

Quantquam enim sentiat Deum esse, audiâtque iudicaturum, & beaturum quidem eos, qui se honorauerint, haud quaquam moueri tamen se sustinet, ut iudicium eius expauesceret, perpetuò somniat, Gehennam, non tam intolerabilis, uti est Germanis adagio, ardoris & tormenti, Deum non usque adeo seuum. Præsertim cum uideat tam magnam sepe uim & iniuriam malorum, manere, ut ipsi apparet, inultam. Multo minus sibi ratio persuaderi sustinet, Deum remittere peccata, quòd non tam humanum & benignum credat, qui tantam nostri habeat rationem. AEquè absurdum putat, D E V M affirmare, propè adeo nobis adesse, ut in necessitate qua libet in nos oculos suos haberet intentos. Sed fingit sibi D E V M, qui in supernis sedeat, nòsque sinat pro nostris uiribus agere. Qualem Poëtæ suum Iouem fingunt, quem cum Thetis semel uellet adire, abesse domo, offendit, ut qui in Aethiopia agitar et conuiuium. Cretenses uero, Iouem, sine auribus depinxerunt,

nimirum

nimirum eo significantes, ipsum nos nequaquam exaudire. Quos equidem cordatos & sapientes homines habeo, qui cum haberent, naturam rationis humane probe perspectam, talem depinxerunt D E V M, qualem illa sentit & credit. Hinc in psalmis diuinitus canitur: Dij gentium oculos habent & non uident, aures habent & non audiunt &c.

Iam uero necesse est, ut deum habeamus, quem sentiamus, nos & uidere & audire.

Id autem ratio haudquaquam assequitur, eò nequit peruenire, ideo D E V S suum filium in carnem protulit, ut patris uoluntatem nos edoceret, Ioannis primo, & hanc nostram cecitatem, ac mendacem de D E O opinionem, cum uniuersis peccatis, quæ ex hac opinione, ceu fonte promanant, animis nostris eximeret, & in uicem, sanctū suum spiritum infunderet, quo ad uerā D E I cognitionem, perueniremus. Ad quæ profecto nulla nostra opera, aut merita aliquid momenti adferunt.

Hec iam est, Diuina iustitia, quam Christus in nobis per spiritum sanctum operatur, cum eò cor nostrum mouet, ut magnam patris in nostra peccata, iram exhorreat, iuxta autem & quidem mox, gratiam eius atque peccatorum remissionem per C H R I S T V M apprehendat, indeq; consoletur, ut iam sit securus letaq; in Deū fiducia, qua ex animo proficiscēte, se confidētis Deo committat, quibuslibet contingat casibus exerceri,
semper

semper sibi optima de ipso polliceatur, agnoscat, in omnibus, haberi nostri prouidentiam & curam, nostriq; causa in omnibus creaturis agere, ac eas uniuersas, alere, seruare, ac tueri.

Hæc certò sibi cor nostrum persuasa de Deo habet, ubi adfuerit spiritus sanctus, qui eiusmodi de deo testatur. De quo testimonio, Io. 16. & Ro. 8. legis. Quam certã persuasionẽ, Paulus secũdo ad Coloss. τὸ μ πλοῦτορ τῆσ̄ πλεροφωρῆσ̄ τῆσ̄ σ̄ννέσ̄εωσ̄, id est: diuitias plenæ intelligentiæ, uocat.

Ista demum cognitio, & huiusmodi fides, est Diuina iustitia, quam à nobis Deus potiss. exigit, iuxta illud Io. 17. Hæc est uita æterna, ut cognoscant Patrem & Christum. Vnde & Habacuc: iustus ex fide sua uiuet.

Hæc fides ilico in nobis, cor humile efficit, & contritum, quod probe sentiat, ut optimo iure, abiectos nos esse par sit infra cunctas creaturas, quemadmodum Christus abiectis. hominum esse sustinuit. Iesa. 53.

Vbi enim cor uere uidet, quæ apud Deum peccatis suis meruerit, quàmque clementer sibi commissorum gratia ab illo facta sit, atq; ut benigne se spiritu suo donarit, admittere non potest, ut semetipsum non penitus nihili habeat, omnibus se subijciat, omnib. inseruiat &c.

Et quemadmodum spiritus sanctus purus est, ita & cor ab ipso purificatur, ueræq; castitatis amans redditur, ut exhorreat etiam omnem impuram et concupiscentiam & uoluptatem.

Hoc modo, nouum cum electis pactum feriturum, & nouum testamentum instituturum se Deus Iere. 31. pollicitus est, nempe praecepta sua non in tabulas iam, sed in cor nostrum scripturum, ut ipsum cognoscamus. Et Ies. testatur illum filios creaturum, quos ipse doceat.

Hinc modo uides, quomodo Christianum peccus se habeat, quod ubi fuerit, illic & Deus erit,

Porro iuxta hanc, & externa quaedam iustitia, uel institutio est, quae nos coram Deo haudquaquam iustificat. Veram namque iustitiam, oportet, uitam esse, quare solus Christi in nobis spiritus, uita ueraque est iustitia.

Externae illae institutiones, cum carne transeunt, & uitae sunt expertes, quare & nequeunt, uitam aut iustitiam, suppeditare. Coloss. 2. Eoque fit, ut ubi sola haec externa iustitia, id est, uita, exterius ad leges attemperata fuerit, nihil nisi mera hypocrisis existat.

Hec uero externa iustitia, duo complectitur. Potestatem, quam Scriptura gladium uocat, & institutionem puerorum, quam $\pi\alpha\iota\delta\alpha\gamma\omega\gamma\iota\alpha\pi$ appellat.

Iam sicut Deus nos gladio subiecit, ita requirit simul, ut iuxta leges & mores, quos profana illa potestas, ad pacem & Rei. Publ. tranquillitatem conseruandam constituit, nos comparemus. Quin ita nos Deus uult Magistratibus esse morigeros, ut nulla in re, nisi quae cum ipsius decretis pugnet, illis non obtemperemus, etiam si cetera uim faciant.

Christus enim iubet, duo miliaria cum eo ire, qui adegerit tantum ad unum.

Alterum, quod externa iustitia complectitur, est institutio puerorum, quæ item non est diuina iustitia, sed externa quædam exercitatio, mandata tamen à Deo parentibus, nimirum ut liberos à crassioribus peccatis coherceant. Vt cum pueros quis, aut homines crassiores, qui pro pueris habendi sunt, ad ieiunandum, precandum, frequentandum Ecclesie conuentus, certam in uestibus obseruandam rationem assuefaciat. Id ex Galatis quarto uerum comprobatur.

Quæcumq; autem in rebus externis gladius, hoc est, profana potestas, non requirit, ea Deus sinit libera, ita tamen, ut per dilectionem, proximis seruiamus. Vt ubi pueri, uel aliàs infirmi conscientijs, ratio habeatur infirmitatis eorum, ac in bonum illis inseruiatur.

At uero, si quando prædicatores surgant, qui contemderint, Diuinam iustitiam, in ieiunando, aut similibus rebus sitam. Vel certe potestas illa, ita exegerit, ut à quibus Christianismus pendeat, reluctandum est, sed libera ueritatis confessione, ut magnanime, quid demum sit uere Christiana iustitia profiteamur, in testimonium huius, etiam uitam impēsuri. Vi enim defendere nos, haudquaquam nobis licet.

Hæc omnia decem illis præceptis, sunt comprehensa. Primum enim fidem requirit, dicente Domino: Ego sum Dominus

Dominus Deus tuus, quo certe testatur, se nostri curam habere, ut qui uelit noster Dominus & Deus esse. Item, sum fortis zelotes, uisitans iniquitatem patrū &c. & faciens misericordiam, quo utiq; ad se nos prouocat, ut qui ulturus sit sui cōtēptores, et benefactorus, suis cultoribus.

Secundum præceptum, exigit ut in hoc, nomine Dei utamur, nempe prædicaturi, ipsum, iudicem esse, & saluatorem. Quemadmodum scriptum est Iohelis secundo: Qui inuocauerit nomen Domini, saluus erit.

Tertium præceptum, postulat, ut Deum, omnia in nobis patiamur operari.

Quartum nos parentibus, & magistratibus quibuslibet, subijcit.

Quintum, dilectionem requirit.

Sextum, castitatem & continentiam.

Septimum & octauum item, dilectionem.

Nonum & decimum, requirunt cor purum liberumq; carnis concupiscentijs, quam puritatem Spiritus sanctus secum adfert, & operatur.

F I N I S.

B 2

Epitoa

EPITOME

RENOVATAE ECCLESIASTI
CAE DOCTRI
NAE.

PHILIP. MELANCH.

DE Religione seu
Euangelio, sem-
per uarie iudica-
tum est, ut testa-
tur Paulus, cum
queritur Iudeis
esse scandalo,
Graecis uideri
stultitiam. De-
inde in his, qui
religionem am-

plecti uidentur, sunt qui uentris commodis ducuntur.
Nam bona pars Episcoporum ac Principum patrocina-
natur Pontifici, priuati commodi causa, multos ex plebe
uidemus

uidemus Luthero fauere tanquam libertatis auctori, per-
tesos morum ueterum. Professores quosdam ambitio,
aut spes questus inuitat ad docendum nouæ doctrinæ ge-
nus, quo se ad uulgus uenditent, paucos incitat ad doctri-
nam operum tuendam hypocrisis. Longe paucissimi me-
tu diuini iudicij, tum cognoscere religionis dogmata,
tum sequi student in instituenda uita.

Porro, cum nullo peccato perinde offendatur Chri-
stus atque Euangelij contumelia, cauendum est, ne quid
in negotio Lutherano (ut uocant) statuatis quod offi-
ciat Euangelij gloriæ. Notum est quid interminetur
Christus blasphemis, cum inquit: Qui ceciderit super la-
pidē hunc, confringetur, super quem uero ceciderit is, cō-
teretur. Debet autem in talibus negocijs scriptura con-
suli, quemadmodum præceptum est Esaie quarto. Ad le-
gem & ad testimonium. Fere deprauatos mores ma-
iorum, male intellecta patrum scripta, & fallax ratio-
nis iudicium, ad hanc controuersiam iudicandam affe-
rūt. Paulus uero ad scripturā nos reuocat, cū ait scriptu-
rā diuinitus esse inspiratā, ut, doceat, arguat et erudiat nos
ijs de reb. quæ ad pietatē p̄tineijt. Et Petrus iubet seq scri-
pturā tanquam prælucētē nobis in his tenebris.

Duo sunt loci de quibus hoc tempore potissimum di-
sceptatur. Prior est, qua in re sit Christiana iusticia, po-
sterior, quid sit de huminis traditionibus sentiendum.
Sunt autem permulti, qui iudicant non de re, sed de uerbis

controuersiam esse, & præter necessitatem seri contentiones à stultis, aut etiam ambitiosis hominibus. Verum exposita causa, adparebit fuisse magnas & graues causas & necessarias renouandæ ecclesiasticæ doctrinæ. Dicam itaque de priore loco, qua in re Christianã iustitiam, seu ueram pietatem esse sentiam.

in fine Euangelij Lucæ præcipit Christus, prædicari omnibus gentibus poenitentiam & remissionem peccatorum. Vnde colligi potest, quid Euangelium sit, quæue sit ea iustitia, quæ Christi & Apostolorum ministerio, orbi innotuit. Est itaque Euangelium, prædicatio poenitentiae & remissionis peccatorum. Iustitia uere Christiana est, cum confusa conscientia, per fidem in Christum erigitur, & sentit se accipere remissionem peccatorum propter Christum. Id non fit simulatione poenitentiae aut fiduciae, immo cum Euangelium ueritatem doceat, hypocrisin & simulationem tum in poenitentia, tum in fiducia damnat. Sed spiritus sanctus in humanis cordibus reteggit peccatum, & perterret ac confundit conscientias, & incitat ad confidendum Christi promissis, qui & satisfecit pro nostris peccatis, & pollicetur gratis remissionem peccatorum.

Nec metus ille diuini iudicij, nec fiducia, qua erigitur & serenatur conscientia sumitur, nisi spiritus sanctus corda moueat. Quemadmodum testatur Christus Iohannis sexti o: Nemo uenit ad me, nisi quem pater traxerit.

rit. Et Esa: Non ascendit in cor hominis &c. Et Paulus: Homo naturalis non percipit ea quæ sunt spiritus DEI. Quamquam enim audias diuinas comminationes, aut promissiones, tamen pectus nõ ascenditur, ut ut simules, si nõ accesserit spiritus sanctus. In rebus secundis somniamus leniorem esse Deum, quàm qui grauiter nobis irasci possit. In rebus aduersis crudeliorem esse iudicamus, quàm qui nos respiciat, quantumuis implorantes à se auxilium. Deniq; ne unquam quidem se, nõ ac uere sentimus nos Deo curæ esse, ut illi dicunt Ezech. 7. Non uidet dominus nos, deseruit Dominus terram. Proinde spiritus sanctus ostenso peccato, & iudicio Dei, incutit terrorem conscientijs per prædicationem penitentiae. Et subleuat rursus per Euangelium, id est, per adnunciationem remissionis peccatorum.

Porrò ubi uim tum iræ dei, tum misericordiae cor agnouerit, ibi demum ueram de deo opinionem cõcipit, qua se credit ei, sperat, reijcit se in eum in rebus aduersis, metuit eum. Deniq; agnoscit uere eum & respicere nos & iudicare et seruare. In hũc modũ spiritus sanctus parit in cordib; fidem, timorẽ dei, deiectionem nostri, castitatem, modestiam, & similes fructus, qui recensentur ad Gal. 5. Fitq; id qd' prædictum est in Hieremia, ut inscribatur lex non tabulis saxeis, sed cordi digito Dei. Est hæc summata iusticia Euangelica seu Christiana, confusa conscientia, subleuari nos per fidem in Christum, per quem agnoscimus uim misericordiae dei. Sic desinuit uitam æternam

Christus Iohānis decimosextimo. Hæc est uita æterna, ut cognoscant te solum D E V M, & quem misisti I E SVM CHRISTVM.

Porro uita æterna est illa ipsa iustitia, quam prædicat Euangelium, quam ponit Christus simpliciter in cognitione patris, & sui. Neque uero id est nosse D E V M quod hypocrisis & humana ratio simulat, cum nominat Deum. Neque uem id est nosse Deum, ut uulgo docent, præcepta eius nosse, aut utcunq; simulare. Norant enim Iudæi nomen Dei, norant legem, imitabantur ut Simiæ. Et tamen Christus negat eos nosse Deum, cum inquit Ioh. octauo. Est pater meus, qui me glorificat, quem uos dicitis, quòd deus noster est, nec nouistis eum. Qui uere norunt, cum reformidant uere iudicium eius, tum eriguntur in rebus aduersis, ut ab ipso opem securi expectent. Parit enim fides trāquillitatem in corde et securitatem, quam certe liberi arbitrij uires, nullo modo præstare possunt. Et tamen hic uerissimus Dei cultus est, iuxta psal. 49. Inuoca me in die tribulationis, & eripiam te, & honorificabis me. Non uocat cultum Dei, missas aut alias ceremonias, aut opera. Sed inuocari Deum in rebus aduersis. At in rebus aduersis ratio sentit planè se negligi, nec respici à Deo. Fides autem cor incitat, ut de Deo bene sentiat, ut sentiat se Deo curæ esse.

Adubrui utcunq; qua in re sit christiana seu Euāgelica iustitia. Scio autem parū hæc obscura, partim ridicula uideri. Sed

deri. Sed quid facias? Euangeliū scādalo esse Iudeis, et uideri stultitiā Gentibus, multo antē prædixit Paulus. Verum hi qui hæc uident, sciānt Christum iudicaturum esse, & de blasphemis supplicium sumpturum. Et cum declamauerit antea in euersis Hierosolymis, quantum irascatur blasphemis, non conniuebit ad nostrā impietatem.

Vide autem quantum solacij sit miseris conscientijs, in hac prædicatione, cum intelligunt ipsissimam iusticiā esse, credere quod per Christum remittantur peccata, sine nostra satisfactione, sine nostris meritis. Noui, qui ante cognitionem huius doctrine, cum satisfactionibus ac commentu ijs operibus, non posset erigi conscientia, planè spem omnem suæ salutis abiecerant. Hi postquam Euangelium illuxit orbi clarius aliquanto, rursus ingenti animo concepere spem salutis. Nec spem modo concepere, sed uires etiam, seu robur aduersus peccata. Tantum retulerit rectè cognoscere Euangelium. Offenduntur pleriq; cum audiunt fidei tantum tribui, malūq; opera exigi. At nos non de ea fide loquimur, quam simulat ratio, quæ publice est omnium. Sed de uera cognitione DEI, quæ parit timorem & ceteros bonos fructus. Præterea docemus requiri pœnitentiā, quæ certe à malis operibus, si modo non simulatur, reuocat nos. Hanc iusticiam quam descripsi, requirit Christus: Ceremonias & similia non requirit, cum ait: Regnum Dei intra uos est. Quare nec Mosi ceremonias exigit, & liberum no-

bis fecit, uti ceremonia nostra, uidelicet Eucharistia,
cum uolumus.

DE IUSTITIA HVMANA.

PAULVS ait non omnium esse fidem. Quare
Christiana iustitia non est publice omnium, sed
paucorum, quos Deus uelut e mundo euocat.
Quid igitur facias dices, de eis qui non habent iustitiam Chri-
stianam? An peccabunt et audebunt omnia impune, donec
Deus eos immutet? Nequaquam, Paulus enim docet
legem iniustis esse positam.

Est itaque praeter Christianam iustitiam, iustitia huma-
na, qua coerceri impij debet. Hanc ego iustitiam soleo Pæ-
dagogiam uocare, secutus Paulum, qui ad Gala. 3. ait: Legem
pædagogum esse in Christum, et puerum tantisper sub le-
ge debere tanquam sub tutoribus esse, dum gradescat in Chri-
sto. Hæc pædagogia politica quaedam iustitia est, quæ mo-
res format, et ritus et humana et ciuilia officia continet:
pueros assuefacit ad cultum dei, docendo, exercendo: stolidum
uulgus a uicijis cohibet, sicut et Solomon præcipit prouer-
biorum. 25. Flagellum equo, chamus asino, et uirga in
dorso stulti. Et prouerbiorum. 23. Ne subtrahas a puero
disciplinam, si enim percusseris uirga, non morietur. Huc
pertinet etiam ius gladij, quod, ut Paulus ait: debet esse timo-
ri malis, honori bonis. Hæc politica iustitia prudenter est
à religione

à religione seu Euangelica iustitia discernēda. At pleriq̄
hodie ita prædicāt Euangelium, ut noua impietas nascatur.
Nam impij quidam homines simulāt fidem, et de Christi
nomine gloriantur, et securitatē quandam carnalē conci
piūt, à qua in magna uicia præcipitātur, nec coerceri se
deberi arbitrantur. Negligitur et puerorum institutio,
et hoc genus alia, cū tamen subiecerit Deus huic pædago
giæ oēs quæ non sunt in Christo, uel imbecilles sunt, iux
ta illam Pauli sententiā ad Gala. 3. & 4. In lege præce
ptum fuit, ut ad iū uestibulis inscriberetur decalogus, iū ue
stium fimbrijs. Talia officia quid aliud quàm pædagogia
erāt, qua coercerentur & refrenarentur pueri et reliq̄
similes pueris? ad hunc modum etiamnum erudiēda, re
genda, & coercenda erat multitudo legibus & certis
officijs. Et opinor olim hoc consilio cōdita esse monaste
ria, ubi pueri iuxta hanc pædagogiam instituerētur. Sed
talis pædagogia quanq̄ diuinitus præcepta sit, tamen nō
iustificat coram Deo. Sed (ut Paulus ait) sunt egena ele
mēta mundi, hoc est, ordinatiōes, quæ necessitati humane
seruiunt, nec merentur gratiam aut remissionem peccato
rum, aut ut contingat spiritus sanctus. Sic enim Pau
lus dicit ad Ephesi. 2. Gratis saluati estis per fidem &c.
Immo ubi accesserit opinio quòd ea sit iustitia Christia
na, peccatur, quemadmodum in monasterijs pædagogi
am uidemus uersam esse in impium & commentiti
um cultum Dei.

Hactenus

Haecenus meam sententiam exposui. Reliquum est, ut indicem, ubi dissentiat ab Aristotelicis theologis, faciam autem hoc brevissime. Docent mereri nos nostris uiribus & nostro conatu gratiam, peccata remitti propter satisfactions nostras, quibus dogmatibus plane obscuratur satisfactio Christi. Quid autem conscientia solacii aut spei habeat, si ex nostris meritis, non ex gratia per Christum pendet salus? Ferè item nec in poenitentia, nec in iustificatione requirunt spiritum sanctum, sed rationis conatu contenti sunt. Qui tamen nihil aliud nisi mera hypocrisis est, sicut testatur Paulus cum ait: non ascendit in cor hominis &c. Item, Omnes uacui sunt gloria Dei.

Potest hinc cognosci in uerbis tantum, an re controversa sit. Euangelium propter Christum gratuita remissione peccatorum erigit conscientias, Aristotelici doctrina meritorum adigunt ad desperationem: Euangelium docet per spiritum sanctum purgari corda & renouari, ut agnoscant Deum, fidant Deo, & timeant Deum. Aristotelici rationis hypocrisis hæc perfici posse, putant. Est autem obscurum discrimen, propterea quòd oculis carnis cerni non potest.

DE POSTERIORI LOCO.

QV ANQVAM SVPERIOR LOCVS
obscurior sit disputatione de humanis traditionibus,

bus, tamen nescio qui fiat, ut hæc disputatio maiores motus in orbe excitet. Et cum Lutherus magis urgeat illa quæ supra dixi de pœnitentia, de gratuita remissione peccatorum, de fide et spe, & moneat ibi summam esse religionis, tamen non parum multi sunt, qui existimant nihil docere Lutherum, nisi humanarum traditionum contemptum. Atqui hi se ualde pios esse putant, ubi in sacerdotes fortiter debacchati sunt, aut contra morem carnes ederunt. Ego meam sententiam breuiter recensebo. Dominus apud Esaiam inquit: Frustra se coli mandatis hominum, & repetiuit hanc sententiam Christus apud Matthæum. Quare impietas est, traditionem ullam humanam instituere, aut seruare pro cultu Dei, seu ut ea obseruatione iustificeris. Satis clara est Christi sententia, frustra se coli mandatis hominum.

Sunt autem quædam traditiones, quæ citra peccatum seruari possunt, ut quæ de uestitu, uel cibis, aut similibus nugis constitutæ sunt. De his satis est iuxta Euangelium sentire, quod non iustificent seruatiæ, neque obsint neglectæ, iuxta Pauli sententiam: ne decretis uehemini. Et tamen pacis studio retulerit seruari ciuilitè, iuxta regulam: Si quis adegerit te ad mille passus, eas unâ duo milia: Item, Qui in circumcisione uocatus est, non accersat præputium: qui in præputio, non accersat circumcisionem. Sunt aliæ quæ citra peccatum seruari ne possunt quidem, Cuiusmodi est impurus ille cælibatus, qui crudeliter
& impie

et impie exigitur à Papa. At Christus negat omnibus esse datum. Et Paulus scripsit, melius esse nubere quam uirum. Proinde nihil morentur hanc traditionem, hi quorum uires non suppetunt coelibatui. Neque enim ulla traditio humana contra uerbum dei constituere potest. Non est omnibus datum. Nec uota ualent his in rebus, quæ sine peccato præstari non possunt. Quid enim si uoueris eadem te facturum esse? At in eorum uotis, qui coelibatum præstare non possunt, quiue per observationem illam monasticen se iustificari iudicant, peccatum est. Quare rescindenda sunt, præsertim cum Paulus aperte dicat, spiritus mendaces esse qui prohibet matrimonium. At horum spirituum, principes, qui tuentur Papæ legem, lictores et satellites sunt. Et quemadmodum ait Micheas: Princeps postulat et iudex obsequitur. O miserandam conspirationem. O infelix foedus, cum uideant principes Papam cum Deo palam bellum gerere, cum in propatulo sit simpliciter religionem ab illo contemni, non commouentur tamen, ut suæ salutis potius consulant, quàm seruiant illius furori. Saxeæ pectora nimirum illis sunt, qui dei uoluntatem usque adeo nihil morantur.

Supere est res misæria, de qua hic non attinet disputare, cum negotiatione in misis et eorum mores quæ rem misæriam prophanant, ne papiste quidem ipsi probare possint. Et tamen neque hanc corrigi patiuntur.

Habes

Habes quid sentiam de renouata Ecclesiastica doctrina. Neq; sum ueritus, ne grauius ferres hæc ad te scribi, cum de religione deceat cuiusuis iudicium cognoscere, & tu iusseras, ut ad te perscriberem, peccaret ne qui Eucharistia non ueretur. Non potuit autem de cere moniarum usu commode dici, deque libertate illa quæ nobis ius facit utendi ceremonijs, aut non utendi, nisi totam causam complecterer. Iam & officij mei esse putauui, monere quæ & tue salutis referre uidebantur, et publicæ tranquillitatis. Horatius iubet aspiciere, etiam si cæcus iter monstrare uelit. Quare te quoq; rogo, ne sit molestum hæc cognoscere qualiacunq;, quæ certe pio studio ad te p̄scripsi. Vides quàm periculosa disensione confluctetur orbis terrarum. Et certatur ferè de ceremonijs tantum, & de traditionibus humanis. Vbi si paulum modo sana consilia admitterent principes, sarciri pax posset. Multitudo nonnunquam utring; irritatur, à seditiosis concionatoribus. Nam et qui Papæ patrocinantur, impijs concionibus & libellis, tantū exacerbant animos hominum. Et quidam pseudolutherani prophanis & seditiosis clamoribus dum gratificantur multitudini, alioqui cupide nouarum rerum, passim seditiones excitant. Neque enim fieri potest unquam, quin priuatis cupiditatibus nomen Euangelij prætexatur. Vidi qui decimas, qui alia negabant præstari debere magistratibus, aut bis quib. magistratus adsignauere. Tales interea utring;

concionantur

concionatores nascuntur, dum cessant principes honestis
consilijs opem adferre reipublicæ. Nam qui simplici-
ter opprimere Euangelium conātur, nihil promouebunt.
Sic est Euangelium, non potest humana ui opprimi.
Rursus hi qui nimium multitudini, uel metu, uel stultitia
permittunt, non prouehunt Euangelium, sed alunt furo-
rem multitudinis in publicam perniciem. Et cum abu-
titur multitudo uerbo D E I, plus ledit Euangelij
gloriam, quàm qui aduersantur. Proinde principes o-
portuit & facere copiam docendi Euangelij (quod cum
rectè traditur, pacem & tranquillitatem docet, non ex-
citât seditiones) & coercere furorem multitudinis, quæ
impio prætextu Euangelij tumultuatur, ac in aliorum
fortunas impetum se minatur facturam. Nam in
hoc gerunt arma Principes, ut sint timori malo operi-
vitar enim Pauli uerbis: Dei donum pax est, & eximi-
um quidem, nec poterit conseruari, si in opprimendo
Euangelio principes Deum à se alienarint. Sacræ histo-
riæ Regem Iosophat prædicant, quòd constituerit Leui-
tas, qui religionem docerent. Huius exemplo debebant
principes curare moderatos, & bonos uiros, qui sacra
docerent. Nec pueri negligendi erant, quòd ea ætas re-
rum publicarum ueluti seminarium sit. Erantque ar-
tes illæ omnes conseruandæ summa cura, quas uel reli-
gio uel puerilis institutio requirit. Desiderabant hæc
longiorem orationem, sed ego breuior fui, cum arbitra-

rer te commonendum tantum esse, commendo itaque religionis causam conscientiae tuae, cuius si rationem habueris, mauoles Iosaphat imitari, quam Pharaonem. Opto autem ut Christus spiritum tibi suppeditet, & uoluntatem optime consulendi, & tuae et publicae saluti, ne uel Euangelij cursum moreris, neue seuias in eos, quos necessitas et conscientia cogit alicubi a pontificijs legibus discedere.

F I N I S.

IOANNES

BUGENHAGIVS Pomeranus pastor Ecclesiae Vuittembergensis, Sanctis in Christo qui sunt in Anglia.

GRATIA uobis & pax à DEO patre nostro & Domino nostro IESV CHRISTO.

Non potuimus non gaudere, quando audiuimus & in Anglia Euangelium glorie DEI apud quosdam bene audire. Ceterum & illud nobis nunciatum est, multos infirmiores adhuc auerti, propter rumores nescio quos, qui isthic seruntur ab illis qui Euangelio Dei aduersantur de nobis. Hæc est gloria nostra, tantum

C abest

abest ut mendacia in Euangelij professores iactata re=
fellenda duxerim, alioqui in quo uideretur illa becatitudo:
Beati estis cum maledixerint uobis?

Neque tamen defendimus si qui alibi prætextu Chri=
stianæ libertatis quid designet non Christianum, quan=
doquidem non omnes C H R I S T V M indu=
erunt, qui Christi nomen sibi uendicant.

Hoc uero miramur, cur sacrum C H R I S T I
Euangelium quidam isthic uerentur suscipere, propte=
rea quod de nobis mala dicuntur, ignorantes quod oportet
filium hominis reprobari à mundo, & stulticiam ha=
beri prædicationem crucis.

Quid si uerum esset, quod de nobis mentiuntur pro=
pter C H R I S T V M? Ipsi scilicet ideo non
susciperent oblatum à D E O Euangelium salutis?
Quid stultius quàm ut magis curiosus sis ad meam ini=
quitatem quàm ad tuam salutem? Ideo ne tu nolis es=
se Christianus, quia ego sum peccator? Cur non se=
quuntur Pauli regulam Omnia probate, quod bonum
est tenete? Si in hominum uel iusticiam uel iniustici=
am respicere cœpero, quando queso liberabor ab erro=
re quo serè periit mundus, & agnoscam tandem D E I
iusticiam?

Verum aiunt rudiores, quis istatam uaria capere po=
terit? disputatur enim de libero arbitrio, de uotis &
sectis monasticis, de satisfactionibus, de abusu uenerandæ
Eucharistiæ, de cultu sanctorum defunctorum. &c. Alij
aiunt:

aiunt: Veremur ne sub ista uarietate lateat uenenū Quasi uero nos agamus persuasibilibus humane sapientiæ uerbis, & non manifestissimis scripturis, quibus ne porte quidem inferorum haecenus præualere potuerūt? Aut quasi aduersarij nostri aliud contra nos producāt, quàm statuta & traditiones humanas, quas damnat Deus, Esa. 29. Et Christus Matth. 15.

Quod ergo uenenum hic timebis, dum in occulto agimus nihil, & omnia nostra toti mundo iudicanda proponimus? Et ne uarietatem doctrinæ excuses, breuiter dico, unum tantum articulum à nobis doceri, utcunq; quotidie multa prædicemus, multa scribamus, multa agamus contra aduersarios, ut & ipsi salui fiant.

Est autem articulus ille.

CHRISTVS EST IUSTITIA NOSTRA.

Nam is factus est nobis à Deo sapientia, iusticia, satisfactio, redemptio. Quisquis hoc non dederit nobis, non est Christianus, quisquis autem fatebitur nobiscum, apud eum statim cadet alia quæcunq; iusticia humana. Nihil hic erit Pelagiana hæresis, qua, licet mutatis uerbis, infecti sunt, qui uel solos se Christianos gloriantur: nihil ualebit omnis seclærum quæ hodie sunt & operum fiducia, quam abnegato crucis Christi scandalo, nostri iusticiarij nobis inuexerunt, dum opera pro Christo nobis uenditarunt. Contra quos & contra totū Satane regnum hoc argumētum fortissimū cum Paulo pducimus: Si ex operib; et nostro arbitrio iustificamur, ergo gratis Christus mortuus ē.

Iustitia hæc quæ Christus est, testimonium habet in lege & Prophetis, Rom. 3. Qui autem suam iusticiam sequuntur, ad ueram iusticiam, ut Iudæi, non perueniunt. Rom. 9. Iusticiæ enim Dei subijci non possunt, Rom. 10. Hæc iusticia dei tua est, dum per fidem suscipis Christum, non enim pro se mortuus est, aut pro suis delictis, sed pro te & tuis delictis.

Igitur quicquid aliud tentaueris ad iusticiam, id est, unde iustificeris & liber sis à Dei iudicio, peccatis, morte & inferis, hypocrisis erit, mendacium & impietas, quæ cumq; sanctitatis specie fulgeat, pugnabit enim contra dei gratiam, & Christi erit abnegatio.

At forte interrogabis quid de moribus, cultu Dei, sacramentis et huiusmodi sentiamus et doceamus? Respondeo. Christus qui factus est iusticia nostra, factus est et doctor noster. Quicquid is suo ore nobis prædidit, hoc docemus seruandū, quemadmodū et præcepit Matt. ultimo. Primum autē docuit hoc esse opus dei, ut credamus in eū quem pater nobis misit. Quisq; autē in eū crediderit, arbor bona est, & non poterit suo tēpore nō ferre fructū bonum, nō quem fructū hypocrisis fingit, sed quē spiritus Christi illic sua spēie producit. Qui enī spiritu Christi aguntur, hi sunt filij dei. Sobrie itaq; pie, et iuste uiuet, adorabit Deū in spiritu et ueritate, nō in elementis mundi, cibis et uestitu, aut alia hypocrisi: setiet de sacramentis qd' Christus docuit et instituit, seruet pximo doctrina, cōsilio, oratiōe, rebus, etiam cum dispendio uitæ, nec solū amico, sed etiā inimico.

Hæc

Hæc docuit Christus, ad hæc trahit natura spiritus corda
credentium, & nos hæc omnia docemus facienda, et quia
in carne adhuc sumus, quicquid ex his non fit, aut nõ satis
fit, & quicquid adhuc peccatur, docemus cum Christo, ut
iugiter oretur delicti uenia, quæ admodũ orare præcepit:
Dimitte nobis debita &c. Et propter istam fiduciam in de
um non imputari peccatum, quod est in carne reliquum.
Non enim inuenio in me, id est, in carne mea bonum. Sed
gratia Deo quod Christus uenit nõ propter iustos sed pro
pter peccatores, & publicani et meretrices præcedũt iu
sticiarios pharisæos in regnũ cælorũ. Quid hic oggãnet
os iniquum, quod nõ alia docemus? Deus per Mosen dicit:
Quisquis prophetam illum, id est, Christum nõ audierit,
ego ultor existam. Audiant hoc contra se Dei iudicium
Euangelij hostes. Et pater clamat super Christũ. Hũc audi
te. Et Christus: Oues, inquit, meæ uocem meam, non alie
norum audient.

Hæc ad uos breuibus scripsi fratres, ut gaudiũ meum
de uobis testarer uobis, & simul rationem redderem de
ea quæ in nobis est spe, contra illos qui omnia nostra im
pudentibus mendacijs apud ignorantes peruertunt. Vos
autem orate Deum pro nobis & pro omnibus sanctis &
pro aduersarijs nostris, ut uerbum Dei crescat & inuul
getur mundo in gloriam ipsius & hominum salutem, per
Iesum Christum Dominum nostrum, cui gloria & impe
rium in omnia sæcula sæculorum. AMEN.

FINIS.

C 3

Senten

SENTENTIAE ALIQVOT QVAE
Autore Philippo Melächthone publica in Schola Vuit
tembergæ, sunt disputatæ. Anno. 1525.

1 Deus exigit ab omnibus iustitiam carnalem. Iuxta
illud: Lex est $\pi\alpha\iota\delta\alpha\gamma\omega\gamma\acute{o}\varsigma$. Et lex posita est iniustis.

2 Et sicut arborib. indita uis est, ferendi fructus. Ita ra
tioni, seu $\psi\upsilon\chi\eta\kappa\acute{o}\nu$ homini indita uis est & facultas faci
endi iusticiam carnalem.

3 Ea est iustitia liberi arbitrij, & in potestate nostra,
sicut in arborum natura fructus producere.

4 Et tamen uoluntas humana est captiua Satanz, ut ne
carnalem quidem iusticiam possimus præstare.

5 Et quemadmodum arbores nihil producunt, nisi deus
fœcundet. Ita pendent etiam omnes actiones $\psi\upsilon\chi\eta\kappa\acute{o}\nu$
hominis à uoluntate & ordinatione diuina.

6 Quidam, posteaquàm audierūt non iustificari nos no
stro merito, nihil interesse putant inter eadem facere &
omittere, & similia. Hi sciant à deo exigi iustitiã carnalẽ.

7 Et datur seruantibus merces corporalis. Puniuntur ij
qui uiolant. Sicut in historijs Mose adparet.

8 Ergo pueri, & carnales omnes sunt coercendi ista
iustitia, & docendi, donec diuinitus doceantur, sicut &
arbores plantari, agros conseri oportet.

9 Neque uero merentur aut remissionem peccatorum,
aut spiritum sanctum iustitia carnali.

10 Sed Lex, Mors, & afflictiones, quas continet lex, sunt
ordinate ad humiliandos nos, & ostensionem peccati.

Is est uerus usus, & spiritualis legis.	11
De quo dicit Paulus: Lex est spiritualis, id est, est spirituale iudiciū, coarguēs impietatem cordis, quam ratio non potest cernere.	12
Euangelium erigit et consolatur humiliatos, gratuita cōdonatione peccatorū, et promissione honorū oīs generis.	13
Iustitia Christiana ea demum est, fide erigi & tranquillum fieri cor humiliatum.	14
Sola fides nouit Deum, & adpellat patrem.	15
Ratio Deum nec nouit, nec patrem potest uocare.	16
Ea fides cernit unum sacrificium esse, spiritum contritum. Ideoq; patienter fert adflictionem seu crucem.	17
Ratio contrā, in aduersis rebus, aut irascitur Deo, aut planē negat ei humana esse curæ.	18
Sed spiritus sanctus fidem parit in cordibus eorum, qui sanctificantur, quæ sentit Deo nos esse curæ.	19
Fructus spiritus est: Amor pacis publicæ. Et p ea conseruanda iubet orare Apostolus. Item Hieremias.	20
Et cū Christianus neq; Iudæus sit, neq; Græcus, citra conscientiæ periculum qualibuscunq; politijs utitur.	21
Imò præsentem politiam propter pacem debet ferre.	22
Est autē politia: ciuilis ordinatio, Leges, iudicia, bonorū diuisio, Libertas, Seruitus.	23
CONCLUSIO.	
Nunc, qui decimationes, qui seruitutem, aut similia labefaciunt, Impij, non Christiani sunt. Et sunt à Magistratibus gladio coercendi.	

F I N I S.

11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100